

Analytický komentár

Ako sa eurofondy podieľajú na tvorbe HDP (Netechnické zhrnutie analytickej štúdie¹)

V roku 2015 eurofondy vygenerovali približne 1,5 percentuálneho bodu z rastu HDP 3,8 %, pretože v jedinom roku sa akumulovalo ukončenie najmä veľkých (dobiehajúcich, resp. meškajúcich) projektov. Vzhľadom na to, že čerpanie EÚ fondov bolo v predchádzajúcich rokoch viac-menej rovnomerné, eurofondy síce participovali na tvorbe HDP každý rok, ale neprispievali k zrýchleniu jeho rastu. Slovensko je čistým prijímateľom z rozpočtu EÚ a nachádza sa v prvej desiatke krajín EÚ podľa výšky „čistého zisku“ z členstva v EÚ (celkovo za 9 rokov predstavoval čistý výnos 1,8 % HDP, čo je približne 11,3 mld. eur, len v roku 2015 to bolo 3,6 mld. eur). Úroveň čistej finančnej pozície Slovenska sa zvýši, ak príjmy z rozpočtu EÚ rozšírime o vplyv zahraničného dopytu po našich produktoch, vyvolaného realizáciou europrojektov v iných krajinách (napríklad aj Nemecko ako čistý prispievateľ významne benefituje z vyvolaného zahraničného dopytu po nemeckých produktoch, ktorý vytvárajú ostatné krajiny realizujúce europrojekty). V konečnom dôsledku sa nám z jedného eura EÚ zdrojov do tvorby HDP premietne 59 centov a ďalších 8 centov vytvoreného HDP predstavuje efekt prínosu zahraničia.

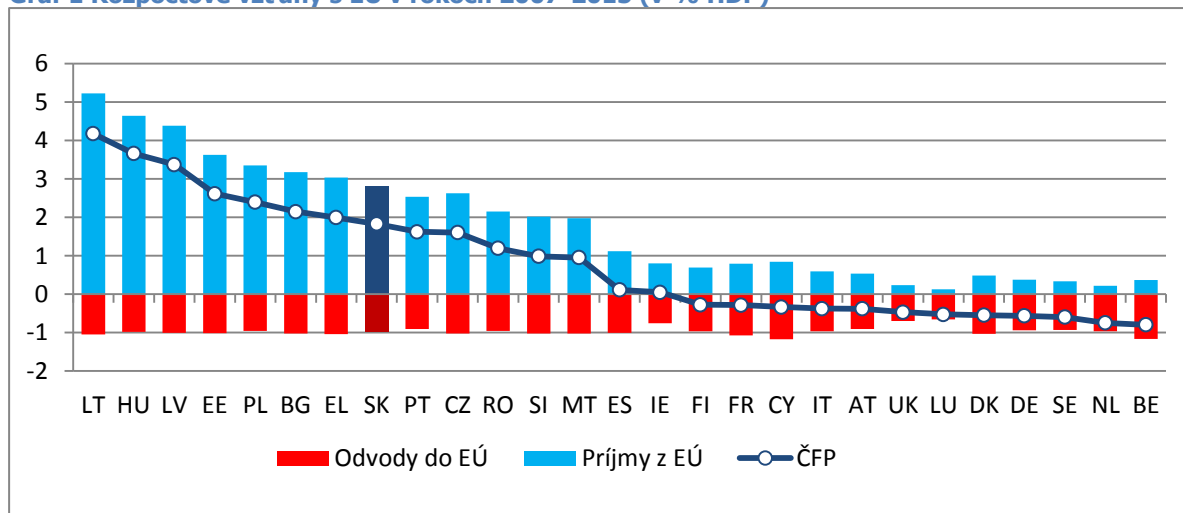
Rozpočet Európskej únie je financovaný predovšetkým z vlastných zdrojov, ktoré sú tvorené clom, odvodmi z cukru a zdrojmi, ktoré sú odvodené od úrovne prosperity členskej krajiny. Ide o zdroje založené na dani z pridanej hodnoty a na hrubom národnom dôchodku. Príjmy rozpočtu EÚ sa redistribujú medzi členské štáty. Výsledkom rozpočtových vzťahov členskej krajiny s EÚ je jej čistá finančná pozícia (ČFP). V rokoch 2007-2015 mali nové členské krajiny kladnú a zakladajúce krajiny zápornú finančnú pozíciu. **Slovensko² sa s čistým výnosom približne 1,8 % HDP za obdobie 2007-2015 radí medzi priemerných čistých prijímateľov** podľa ČFP (graf 1). Pritom **citlivosť reakcie HDP na EÚ zdroje - priemerná elasticita EÚ zdrojov na Slovensku je približne 0,59**, teda z jedného eura EÚ zdrojov sa do tvorby HDP premietne 59 centov, zvyšok zaplatíme za dovoz do medzispotreby alebo dovoz na uspokojenie finálneho dopytu (ide o krátkodobý vplyv, bez zohľadnenia zmeny potenciálu domácich výrobných kapacít). V rámci využitia dodatočných zdrojov, ktoré čisti prijímatelia dokázali premietnuť do tvorby HDP, Slovensko sa svojím „výkonom“ približuje k priemernému benefitu (graf 2). Tento pohľad však neuvažuje s prínosom zahraničného dopytu stimulovaného eurofondmi v ostatných členských krajinách.

Ak sa do úvahy vezmú len príjmy z rozpočtu neočistené o odvody a ich vplyv sa rozšíri aj o zahraničný dopyt vyvolaný realizáciou eurofondových projektov, úroveň finančnej pozície Slovenska sa navýši. **Vysoká exportná výkonnosť ekonomiky predurčuje Slovensko na to, že realizácia europrojektov v krajinách našich obchodných partnerov pozitívne ovplyvní aj slovenský export.** Zo slovenského HDP, vytvoreného eurofondmi, pripadá približne 8 % na prínos vyvolaný europrojektmi ostatných krajín (v rámci krajín V4 je podiel zahraničného dopytu najvyšší). **Zahrnutím vplyvu zahraničného dopytu z eurofondov však profitujú aj vyspelé členské štáty.** Napríklad v prípade Nemecka sa odhaduje, že domáci produkt vygenerovaný zdrojmi EÚ bol približne z jednej štvrtiny podporený exportom do ostatných krajín.

¹ Link na analytickú štúdiu [Rozdelenie benefitov spoločného rozpočtu EÚ medzi členské štáty](#)

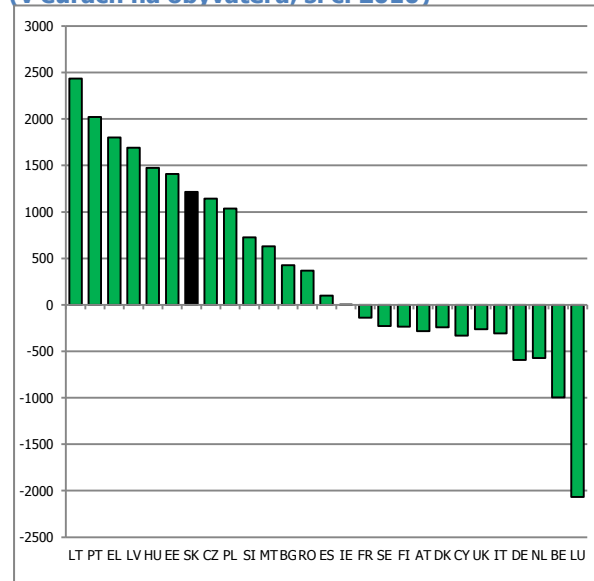
² Hodnotené obdobie začína rokom 2007 vzhľadom na začiatok II. programového obdobia, zásadného pre Slovensko (dovtedy, v rokoch 2004-2006, Slovensko získalo v skrátenom programovom období „iba“ 1,6 mld. eur). Za 9 rokov dosiahli príjmy z EÚ 17,8 mld. eur a odvody 6,5 mld. eur.

Graf 1 Rozpočtové vzťahy s EÚ v rokoch 2007-2015 (v % HDP)

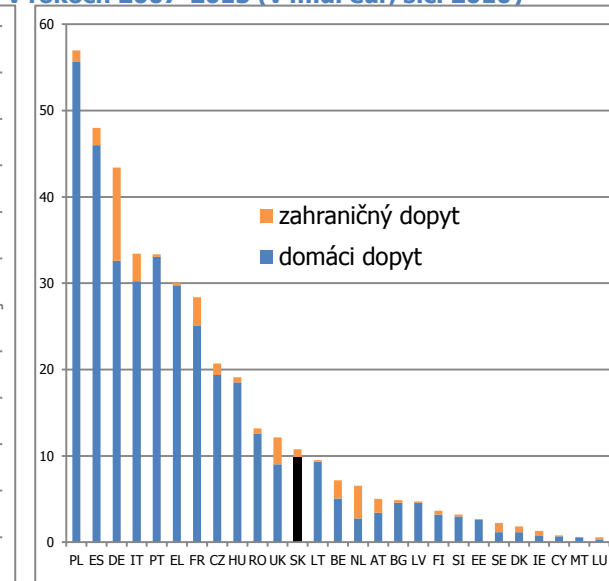
Zdroj: vlastné prepočty.

Graf 2 Vplyv ČFP na HDP v období 2007-2015 (v eurách na obyvateľa, s. c. 2010)

Zdroj: vlastné prepočty.

Graf 3 Vplyv príjmov z EÚ na HDP v rokoch 2007-2015 (v mld. eur, s.c. 2010)

Zdroj: vlastné prepočty.

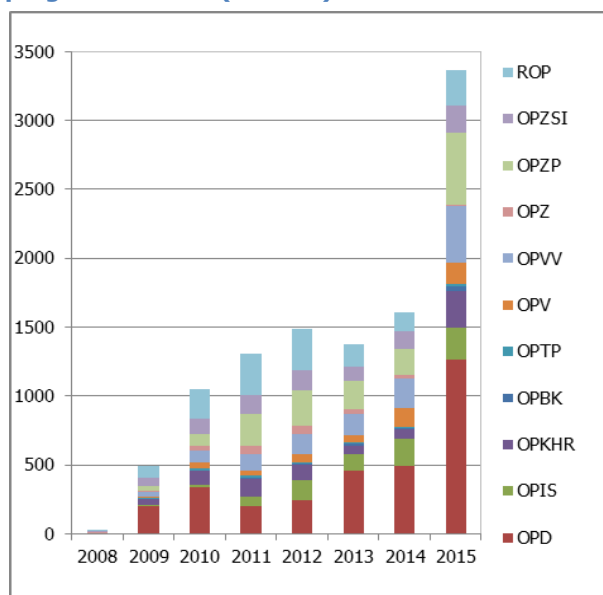
Pre Slovensko predstavujú **príjmy z EÚ významný zdroj financovania rozvoja verejných infraštruktúr, najmä v oblasti dopravy a životného prostredia**. Predovšetkým v rámci dopravy ide o veľké infraštruktúrne projekty s najvyššou hodnotou čerpania na projekt. Takýto typ projektu je vysoko náročný na prípravu, počnúc verejným obstarávaním, na realizáciu a kompletizáciu. Prevažná časť veľkých projektov sa realizovala v časovom sklze voči plánu, čo sa premietlo aj v kulminácii čerpania práve v roku 2015. Hektickosť čerpania bola vynútená, nakoľko sa mali do konca roka 2015 vyčerpať kontrahované zdroje, a preto sa zvýšilo úsilie o ich vyčerpanie s cieľom minimalizovať možnú stratu.

Eurofondy financovali okrem dopravnej a environmentálnej infraštruktúry aj projekty sídelnej a vzdelávacej infraštruktúry (budovanie ciest, rozvoj železníc, podpora odpadového hospodárstva, obnova škôl a verejných priestranstiev obcí, znižovanie energetickej náročnosti verejného osvetlenia

obcí a pod.). V zásade pomohli vytvoriť **obslužné investície ekonomiky, ako aj jadrové investície**, ktoré zvyšujú potenciál ekonomiky z dlhodobého hľadiska (napr. nákup nových technológií pre zvýšenie konkurencieschopnosti firiem, rozvoj IT infraštruktúry). **Koncoročný objem fixných investícií v stálych cenách na Slovensku v roku 2015 presiahol svoju predkrízovú úroveň (kvartálny priemer roka 2008) o viac ako 9 % (koncom roka 2014 mu do predkrízovej úrovne 9 % chýbalo).** Zásadnú úlohu hral verejný sektor a jeho schopnosť absorbovať europrostriedky.

V II. programovom období bolo realizovaných vyše **10 tisíc projektov s kulmináciou čerpania**, ako už bolo spomenuté, **v roku 2015. To predstavovalo výrazný impulz pre ekonomický rast, ktorý sa pravdepodobne v najbližších rokoch v takomto rozsahu nebude opakovať.** Významná časť zdrojov bola koncentrovaná **v stavebníctve**. Časť prostriedkov orientovaných na modernizáciu technologického vybavenia firiem, vozového parku vo verejnej doprave alebo modernizáciu výskumných pracovísk **bola uspokojená dovozom zariadení zo zahraničia.** Hospodársky rast je potom determinovaný aj tým, či je dopyt, stimulovaný z eurofondov, uspokojený domácou produkciou, alebo dovozom. Pri výpočte vplyvu zdrojov EÚ na HDP sa konzistentne opieralo o údaje štruktúrované podľa dopytovanej produkcie, t. j. čo sa za tieto prostriedky nakupovalo, prihliadajúc na fakt, že časť dopytu bola uspokojená domácou produkciou a časť dovozom.

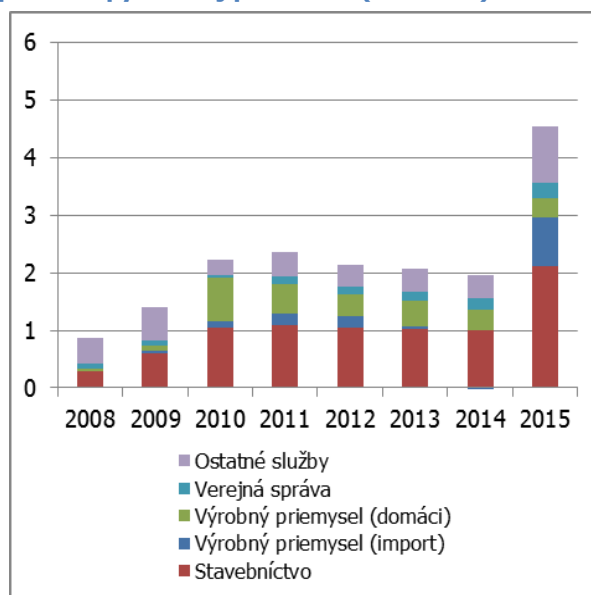
Graf 4 Čerpanie zdrojov EÚ podľa operačných programov NSRR (mil. eur)

Zdroj: CKO NSRR a vlastné prepočty.

Vysvetlivky: ROP: Regionálny operačný program, OPZSI: OP Zamestnanosť a sociálny inklúzia, OPZP: OP Životné prostredie, OPZ: OP Zdravotníctvo, OPVV: OP Výskum a vývoj, OPV: OP Vzdelávanie, OPTP: OP Technická pomoc, OPBK: OP Bratislavský kraj, OPKHR: OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, OPIS: OP Informačná spoločnosť, OPD: OP Doprava

Graf 5 Zdroje* vstupujúce do tvorby HDP podľa dopytovanej produkcie (v % HDP)

Zdroj: CKO NSRR a vlastné prepočty.

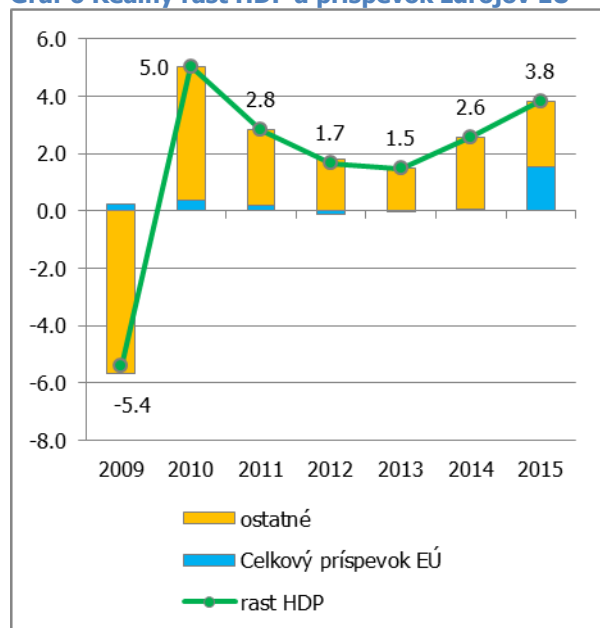
* Bez subvencií a nástrojov finančného inžinierstva (FI) a upravené o korekcie EÚ fondov

Pri celkovom medziročnom reálnom raste HDP v roku 2015 o 3,8 % sa predpokladá vplyv prostriedkov EÚ približne 1,5 p. b., pričom hlavný podiel na tom mali investície. K rastu pozitívne prispela aj verejná spotreba. Na rozdiel od vývoja v roku 2015, čerpanie eurofondov bolo v období rokov 2011-2014 rovnomerné, a preto neprispievalo k dynamizácii rastu HDP napriek tomu, že tvorbu HDP eurofondy podporovali.

Špecifikom roku 2015 bolo, že časť prostriedkov EÚ mala povahu len zúčtovania výdavkov a s nimi súvisiacich činností, ktoré mohli byť realizované v predchádzajúcich rokoch. Ide o investičné výdavky na stavebné činnosti a obnovu technologického vybavenia firiem

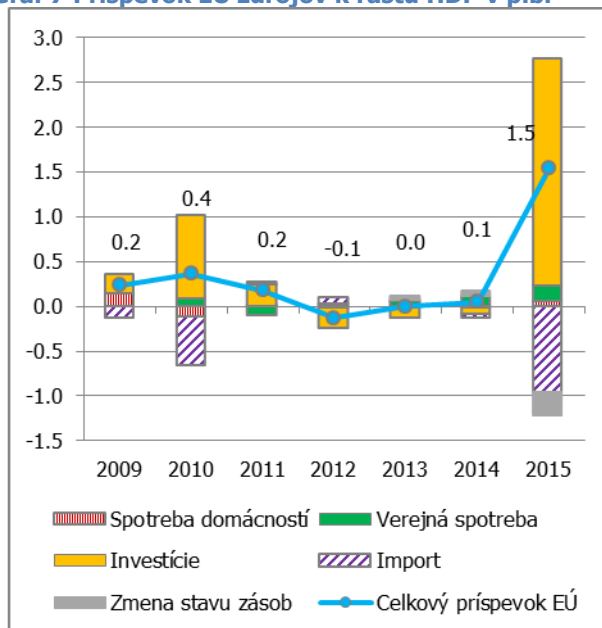
v predchádzajúcom období. Predpokladáme, že k ich kolaudácii došlo práve v roku 2015, kedy došlo aj k ich „zúčtovaniu voči Bruselu“. Transakcia tak mala vplyv na akumuláciu zásob v rokoch 2013 a 2014 a ich pokles v roku 2015. Zohľadnením tejto skutočnosti došlo k zmierneniu vplyvu eurofondov na rast HDP v roku 2015 a v prechádzajúcich rokoch zase implicitne ich čerpanie podporovalo rast HDP. K uvedeným výsledkom treba súčasne dodať, že výsledky odrzkadľujú len okamžitý krátkodobý vplyv na HDP; nie sú tu zachytené sekundárne efekty dopadu na dlhodobý potenciál ekonomiky, ako je napríklad vplyv zlepšenej infraštruktúry, technologického vybavenia firiem, alebo vzdelanostného a inovačného potenciálu ekonomiky.

Graf 6 Reálny rast HDP a príspevok zdrojov EÚ

Zdroj: vlastné prepočty.

Graf 7 Príspevok EÚ zdrojov k rastu HDP v p.b.

Zdroj: vlastné prepočty.

Marián Labaj, Anna Vladová (analytici@nbs.sk)